

اداره مرکزی :

آنقره ده ، استانبول جاده سنده آنقره
معارف امینلک یاننده کی دائرة

استانبول بوروسی :

استانبولده ، باب عالی جاده سنده ۸۷ نوروده
دائرة مخصوصه

حیات

هیا نه دنا هیا نه ... دنا نه راها هیا نه حیات قاتالم ...!

- عی -

نسخه سی هر برده ۱۰ غرورده .

سنه لکی بوسته ایله ۵ لیرا .

(اجنهی مملکتلر ایچین ۵ دولار) .

ایوه و اعلان ایشلری ایچین استانبول بوروسی

مراجعت ایدیلیر .

یازی ایشلرینک مرجعی آنقره مرکزیدر .

صافی : ۴۳

آنقره ، ۲۲ ایلول ، ۱۹۲۷

۲ نجی جلد

مصابحه :

بر قاج مشاهدہ

لیسه معلمی اولان ارقاداشلردن بر قاجی
کنجلاک لیسه تحصیلنی بیتیردکن صوکر امسلک
انتخابنده ، کیده جکلری یولی تعیینده ترددلر ،
شاشقینلقلرا ایچنده بولون دقلرینی سویله دیلر . اولری
حیات یولنده قوتلندیرجک یازی یازیلاسانی
ایسته دیلر .

بر قاج لیسه مآذونی کنجندن مکتوب آلدیم
بر قاجی بالذات بنمله مسلك انتخابی مسئلهسی
اطرافنده قونوشدی . یازیلر وسوزلر بکا
کوسته ردی که کنجلاک بر قسمنده روحی بر تشوش
وار . مکتب تحصیلی بونلرده کی استعدادلری
تبارز ایتدیرمه مش ، ویا بویله دکلسه بیله
استعدادلرینک نه اولدیغنی بوکنجلاک کندیلری ده
بیلیمه یورلر . اوکلرینه بر قاج استقامتده یورومک
امکانی چیقنجه روحلارنده بونلردن برینی ترجیح
ایتمکی ایجاب ایله جک نه بر سائق ، نه بر قدرت
کورویورلر . بری چیقیور ، کندیلرینه ، چوق
بارا تأمین ایدن مسلکلی کوسترییور ، اویوله
توجه ایله مک ایله مک ایسته یورلر . باشقا بری علم
یولنه کیرمکدن حصوله کله جک ذوقدن بحث
ایدیور . بودفعه قرارلرینی دیکشدره رک علم ادبی
اولمغه تمایل ایدیورلر . یارین دیکر بریسی
صنعتک تولید ایده جکی شهرتی اکلانسه صنعتکار
اولمغه قرار ویره بیلیرلر .

کنجلاک بعضیسنده کورولن بو شاشقینلق
بورنوع تشوشک باشلیجه سبی نه در ؟ ...
بوندن بر قاج آی اول غلطه سرای لیسه سنک
قیمتلی بر فرانسز معلمنه تورک طلبه سنده عمومیتله

کوردیکی مزیت ونقصانلری صوردم . بکا شو
جوابی ویردی : « تورک طلبه سی چالیشقاندیر ،
ویریلن وظیفه نی یاپار . وسطی ذکاسی هیچ بر ملت
چوجو غنک دوننده دکلدیر . آنجق پک چوقلرینک
شخصیتلری یوقدر . ویریلن درسلی غایت ایی
وموفقیتله یاپان طلبه مه تدقیقه ، محاکمه یه ،
خلاصه شخصی بر کوروشی اورتایه قویمغه مساعد
بروظیفه ویریلنجه ، اکثریاجوق آزموق اولویورلر .
بعضاً اون سکز ، اون دو قوز یاشنده بر کنج
دوغرودن دوغروییه درس موضوعی خارچنده
مسئلهلر حقنده اون اوج ، اون درت یاشنده
بولونانلر درجه سنده بسیط دوشونویور .
نه ایچون تدریساتمز کنجلاک « شخصیت »
نی تشکیل ایده میور ؟

بوندن اون ، اون بش سنه اولنی خاطر لیورم
اوزمان کتابلرینی او قودیفم ، اسملرینی دودیفم
بر چوق بویوک آدام طانیردم . بونلرک هیچ
برینی شخصاً کورم دیکم ایچون هر برینک
تصور ایتدیکم مزیتلرینی خیالیده یاشاتیردم .
بعضی مشکل مسئلهلر قارشیدنده قالدیفم زمان
کندی کندیمه : « کیم بیلیر ، بو بویوک ذاتلر
بو مسئلهلر قارشیدنده نه داهیا نه دوشونورلر ! »
دیردم . زمانه بومهم ذاتلردن بر قسمنی طانیدم .
اکثریاهر طانییش بر « سقوط خیال » اویاندیردی .
صراحه کورویوردم که وقیله بر اثر یاراتمش ،
بر ایز بیراقش اولانلر زمانه یورویمه مشلر ،
بر شیئی او قوم مشلر ، اوراده قالمش ، بر شیئی
یازمشلر ، آرتیق اوگا هیچ بر نقطه ده علاوه

یاپامامشلر ، زمانده کی تحولاتی نه تعقیب ایتمشلر ،
نده اوزرنده دوشونمشلر ... بو تجربه بکا
کوستردی که بزده کی متفکرلر زمانه یوروییه .
میورلر ، همان اختیار لایورلر .

« حیات » ک چکنی نسخه سنده محمد علی
توفیق بک افندی یتش سکز یاشنی کچمش
اولان سیر « ادموندغوس » ک حالا هر بازار
سونده ی تایمسه الکوزل ، الکاستادانه مقاله لری
چیقدیفندن بحث ایدیوردی . آلتش ، یتش
یاشنده الک قوتلی مقاله لری یازان غرب متفکرلری
یاندی بزه اون سنه لک بر دورده کی تحولاتدن
صوکر یازیلری او قونامیان ، فکرلری آقیری
کلن متفکرلری دوشونونجه کندی کندیمزه نه یه
بزم متفکرلر چابوق اختیار لایور ، نیچین زمانه
یوروییه میور سؤالی صورماق قابل اولاماز .
بو اوج موضوعک بلکه مختلف فرعی
سیلری اولابیلیر . فقط هیپسنک مشترک بر سبی
واردر که اوده بالخاصه کنجلاک دورینی تشکیله
چوق مهم تأثیری اولان اورتا تحصیل ، لیسه
تحصیلی طرزیدر . نه ایچون کنجلاک مکتبدن
چیقار چیقماز اراده سز ، قرار سز حالدیه قالیورلر ،
بر نوع روحی تشوش ایچنده بولونویورلر ؟
چونکه لیسه تحصیلی بر طاق معلومات ویریور ،
فقط هر کنجده کی استعدادی تبارز ایتدیرمه یور ،
روحی قدرتی آرتیرمایور . کنجلاکده استعدادک
تبارز ایده بیلیمه سی ایچون اونلرک اوگنه علاقه دار
اولایله جکلری مسئلهلری قویمق ، او مسئلهلر
اطرافنده تدقیقه ، مشاهدیه ، وثیقه طوبلامغه ،

ترقي فكرينك منساوتظامي

۱۸ نجی عصرده

۸

اون بدنجی عصرک صوکنده (لوق) ایله باشلايان **انقلاب**، ۱۸ نجی عصرکک غالب تايي اولاراق دوام ايتدی. دره بککک آتارشیسه قارشى قراللى وملى عسکرلکک تقويه سی غایه سیله بومؤسه لرا طرافنده اولو محافظه کار برووح ایله طولیلانان بورژوا رکت کیده یکی علم وتکنیکک افندیلری اولورلردی. بو تکنیکک ایلك محل تطبیق طوبیجیلقدی وطوبیجیلقدی بورژوا رکت ایسته دیکی ایلك مى وحدتی یعنی ادارى مونارشیزمی تأسیسه کؤرؤر واسطه لر دن برى اولشدی. مثبت اصول واساسلری قورولان یکی علمک تکنیکی بالطبع یالکز عسکرکک ساحه سنده قلایه جقدی. ایلك غایه تأمین ایدیلکدن سوکرا اقتصادى حیاتی ده یکی ر تکنیکله تجهیزا تیک ایجاب ایدیوردی. باخصوص طوبیجیلقله قوتی آرتان عسکرکک کرک مى وحدتی تأمین وکرک خارجی رقیبلى بر طرف ایتک احتیاجیله جوق نفوس وسرمایه استهلاك ایتشدی. یکی بر **استعمال حیاتی تأمین** ایدیلک ده عسکرکک بونجه فدا کارلقلره مال اولان ظفرلری بوشه کیده جکدی. بناء علیه اولو عسکرلکی تجهیزا تیش اولان یکی علمک بر آرزو کرا اقتصادى ده تجهیزا تیه سی لازمدی. ایسته بوعصرده (پایه ن) ک بخار قوتی کشف ایتیه سی صنایع تجهیزا تیک آرز زمان سوکرا اوغرایه جنى عظیم تحولره الک مهم بر اشارتدر. انتباهک بشیکى اولان ایتالیاده مى بروحدت وجوده کتیریلده. مه دیکی ایچون بومملکت یکیلکدن جوق استفاده ایدمه. مشدی. اسپانیا اون آلتنجی عصرده فوق العاده بر صورتده انکشافه باشلادی حالده (۱۷) نجی عصرده انحطاطه اوغرامشدی. فرانسه بوعصرده وبالخاصه (۱۴) نجی لوئیک سلطنتنده [۱۶۴۳ - ۱۷۱۵]

محافظه کار و عسکری بر بورژوازی نك شاهقه سته ابرمشدی. وحدت ملیه وسایه سنکک اساسلری جوق قدری تأسیس ایتیش وعینی زمانده الک زنکین کومور ودمیر معدنلری کندی مملکتنده بولش اولان انکلتروه نك ایه بخار قوتنک کشف ایدیش اولدینی بو عصرده **صناعی و لیبرال یکی بر بورژوازی** به کجه سته هیچ بر مانع قالمشدی. پروسیه قرالی ایکنجی (فره دریق) [۱۷۱۲ - ۱۷۸۶] وروسیه چاری (دلی پترو) [۱۶۷۲ - ۱۷۲۵] یده فرانسه نك ۱۷ نجی عصرده کی عسکری واداری مونارشیزی نقاید ایدیلکک بر موده ل اولشدی. الحاصل ۱۸ نجی عصرده الک ایله یلمش و محافظه کارلقدن لیبرالیزمه کچمش بر بورژوازی انکلتروه بولونیور

وبونک ایچوندکه وهبی فکرلری تمامانکر اولاراق روحی چیرجیلای بر لوحه حائده کورهن، الهی وحیک دکل تفکرک آری یابان وحقیقتک سکون و ثابتنده اولما یوب حرکت ونحو لده اولدینی سوبله بن (لوق) ک فلسفه سی (قوندیباک) [۱۷۱۵ - ۱۷۸۰] واسطه سیله اولافرانسز محافظه کار بورژوازیسه و بر آرز سوکرا (قانت) [۱۷۲۱ - ۱۸۰۴] واسطه سیله بوتون آلمانیا به سرایت ایدیور وبوصورتله فرانسز بورژوازیسی موده ل اولقدن چیقهرق بونک یرینه انکلیز بورژوازیسی قائم اولور. بورژوازی ۱۹ نجی عصرده ده انکشافه دوام ایدهرک **بورجوک صنایع** بر بورژوازی حاله انقلاب ایدنجیه قدار لیبرال قنده دوام ایدیور. فقط بورجوک صنایعک حصوله کله سی عظیم مقدارده برایشی صنفی ایله ممکن اولدینه نظرآ عینی زمانده انکلیز صنایع برولنه تاریا تسبه ایدیلن یکی بر صنفک آناسی اولور. (۱۸) نجی عصرده فرانسه به رقیب اولاییله جکک باشلیجه ملت انکلیزلر اولاییله جکی ایچون فرانسه بوعصرده بوتون وقتی بو ملتک رقی وانکشافلرینه توجه ایدیور وبونک ایچوندکه «آنسیقلوپه دیستر» نامیله مشهور اولان اون سکزنجی عصر فرانسز متفکرلرینک الک مهم الهام منبعلری انکلتزه اولور و آلمانلر کی فرانسزلرده بوعصرده «ضیاء ضیاء» دییه باغیر بیورلر. چونکه انکلتزه به نظرآ مملکتلری سونوک و قاراکلی کورونمکه باشلیور. چونکه اون آلتنجی عصرده کوزلری قاماشدیران ایتالیا ایله اسپانیا واون بدنجی عصرک پارلاق فرانسه سی آرتق ماضی به قاریشمش وبرخیالات اولمشلردی. انکشافه یکیدن باشلامق ویا انکشافلری تسریع ایتک ایسته یلر ایچون انکلتزه دن دهام وثر برموده ل موجود دکلدی. نیته کیم بو موده ل الآن مقاومت ایتمکه و کندی یکی مدینتک تمثالی کی کورمکده در. یالکز دوغوردینی بروله تاریا تیک آناسی اولدینی انکار ایدهرک بوسنفک روسیه ده تجلی ایدهن ایلك دولتی آسیائیک کی کورمه سی لیبرالیزمدن چیقهرق محافظه کارلقه کچدیکنک الک قطنی بردیلی صایله بیلر. نیته کیم الیوم انکلیز لیبرالترینک کوستردیکی انحلال وهزیمت منظره سی بونک الک بلیغ بر شاهیدر.

کورولیورکه ترقي آرزوسی اوله مجرد ویا خیالی ایسته ک اولما یوب اون آلتنجی عصرده اولو اسکى یونانیلر واسلاملر، بر آرز سوکرا ایتالیانلر واسپانیولر اون بدنجی عصرده فرانسزلر، اون سکزنجی عصرده ده انکلیزلر اولق اوزره مشخص وجانی موده لرله کوره اولور.

بوعصرده ترقي حقنده کی حاکم فکرلره انکلتزه دن باشلارسه ق بونلرک باشنده (پرستلی) [۱۷۳۳ - ۱۸۰۴] ک «تاریخ حقنده نطق» ی ایله (برایس) ک یازیلری [که (قوندورسه) نک «ذهن بشر ترقياتنک تاریخی تابلوسی» نام اثرینه برماخذ اولشدر] ترقي حقنده صارصیلماز برنیکیکنک ایله دولودر. (ژیبون) [۱۷۳۷ - ۱۷۹۶] ده «روما ایمپراطورلغنک

انحطاطی تاریخی «نام اثرنده اسکى جمعیتلرک انحطاطلری تدقیق ایدهرکن یکی مدینتک بوتله کده دن آنجق ترقياتی سایه سنده قورتولش اولدینی سوبلر: «ناکهای بر سقوط جوق کره بونجه عصرلرک محنت ومشتغلره وجوده کتیردکلی مساعی بی بر آنده عمویتش وارضک بوتون اقلیلری نور و ظلمتک ثباتسزلقی بربرلری آرقه سندن طاعتلردر. بونکله برابر درت بیک سنه نك تجربه لری قورقورلرمنی آزالتمه لی، امیدلرمنی جوغالتیه لیدر. بشر نوعک ترقي یولنده نه درجه به قدار بوکسمکه مستعد اولدینی تعیین ایدمه منسه کده دنیایی آلت اوست ایده جک عمومی برانقلاب اولما دجه بر بوزنده کی ملتلدن هیچ برینک اسکى باربارلرینه دوغیه جکلری محاکمه ایله تقدیر ایدمه بیلر. دنیانک باشلانغیچندن اعتباراً هر عصر حقیق زنکینلکلی، سعادت و ذکابی و بلیکده بشرک فضیلتلری آرتدیردی وحالده آرتدیربیور. بوعصرده انکلتزه ده حاکم اولان ترقي عقیده سنی شودستورله خلاصه ایدمه بیلر: «**بوکوره روزمه** **ایدر**؛ یاربهره بوکوره ای اولاچمقده»

یالکز سیاست ویا عسکرلکده دکل بوتون جمعیتده برانقلابه دوغرو کیده بوعصرکک تایللری شیمدی به قدار اولدینی کی ترقي بی ساده جه بر علم فلسفه سی زاویه سندن یا علقه اکتفا ایدمه جکندن چارناچار برده **تاریخ فلسفه** یا علق احتیاجنده ایدی. تاریخک علم وفلسفه سنه قارشى بوعصرده اوپانان علاقه نك سبی ده بودر. اون آلتنجی عصرک (ماکیاوهل) [۱۴۶۹ - ۱۵۲۷] و (کیشاردن) (۱۴۸۲ - ۱۶۴۰] کی مورخلری ملتله مقدراتی اسکى یونانی مورخلر کی کورمشلردی. بونلره کوره ملتله فردلر کی دوغاره، بویور، ثولور. نیته کیم فلورانسلی (کیشاردن)، «ایتالیا تاریخی» نام اثرنده: «برجمهوریتک اوزون برمدت معبور و آبادان اولقدن سوکرا شورش ومذکله دوشمه سنه هیچ حیرت ایتمه لیدر. چونکه بشری شیلرک قدری هپ بویه در. بونلر دوغوبده ذروء اقباله واصل اولقدن سوکرا انحطاط باش کوستره رک انسانلر کندی یا بدقلری کندی آلریله بیقارلر.»

(ماکیاوهل) ده (تیت - لیو) ه داتراولان نطقلرنده نک برملتک کچیردکی بو اوچ حالی اکثریا تاریخک **مطلب** بر قانونی کی کوستر.

بونقطه نظرک بر درجه فوقه چیقانلرک باشنده ایتالیان فیلسوفلرندن (ویکو) [۱۶۶۸ - ۱۷۴۴] کورونور. ۱۸ نجی عصرکک ایلك نصننده نشر ایتدیکی «یکی علم» نام اثرنده دور داملی اسکى ترقي فکرندن قورتولاماقله برابر هیچ اوللازه بوتون تاریخک مقایسه طریقیله بر فلسفه سنی یا علقه یعنی بشری روشک عمومی بر نظریه سنی چیزمکه چالیشیور. تاریخ فلسفه سنک باباسی صایلان بو ذات کتاتنک باشلانغیچنده: «محسوس وخارجی شیلرک دائما تفکر

صرف وملاحظه به منوط شیلردن دها فضله دقت جلب ایندکری معلوم اولماسهیدی انسانلرک بونجه زماندنبری فیزیک عالمی طانیوب ایضاحه توسل ایندکری حالده کندی آئرلری وطبیعتلرینک تظاهری اولان و بوندن دولای نفوذ ایدیلرلی بالنسبه دها قولای بولونان اجتماعی عالمی امال ایتهلری شاشیله جق برشی اولوردی .

«فونتهل» ه باقیلرسه بواحال، تاریخه موضوع اولان حادثه لک احتراض و هوسلره تابع و بناء علیه مطرد برترقی عرض ایتمه سندندر . نیته کیم «اسکیلر ویکیلر مناقشه سی» نه اک صوک داخل اولارق (۱۷۳۳) ده نشر ایندیکی «اسکیلر ویکیلر حقنده استطراد» نام اثرنده : «تاریخده کی وقعه لک سیرلری اوقادار عجیبرکه بر وقتلر تاریخه استقامت و برهن معبود یهوده بره کور وعقلسز بر قوت کبی غلیل ایدیله مشدر» ده ر .

حالبوکه (بوسوئه) [۱۶۲۷ - ۱۷۰۴] دها اول واقعه لک کورو عقلسز اولمایوب الهی برتسله تابع اولدقلرینی ثنولوزیک بر نظرله مدافعه ایتشدرد . «تاریخ عمومی حقنده نطق» نام خطابه سنک نهایتلرنده : «آرتق نه تصادف ، نه ده طالع دن بحث ایتیم . جهالتیزی اورنک ایچون قوللاندیغیز بوکله لری بردها آغزیمزه آلیایم . بزم بلر سز و متلون اولان محاکمه لرمزه نظراً تصادف طن ایدیلن شیلر ، دها بوکسک بر شوراده یعنی بوتون سبب و نتیجه لری عینی نظام آلتنده تقدیر ایدن ازی شوراده مشخص و معین تقدیرلردر . «تاریخی جریانک الهی بر تقدیر باغلی و بوتقدیرک عمومیتله طبیعتک قانونلری و جناب حقک بزه بخش ایتش اولدینی درونی سائقلرک ضروری نتیجه لری اولدقلرینی تأیید ایده رک شویله دوام ایدر : «چونکه کائناتک تسلسلی یابان و بذاته هر شیئه قادراولان جناب حق ، تاریخ بشری بوتسلک عینی نسبتلر دائره سنده بر مابعدی یامشدر . یعنی انسانلر وقوملر ، مقدر اولان تکمل و تعالیلرله متناسب اوصافه مالکدرلر . الهی اراده نک ، یالکز باشنه تظاهرایته سنی آرزو ایندیکی بعضی فوق العاده ضربه لری مستثنا اولق اوزره اسبابی کچمش عصرلرده بولونایه جق برتحول اصلا واقع دکدر . بوتون ایشلرده ناصیل بولری حاضرلایان ، باشلایان و سوکراده موقیفته کونوره نلروارسه تاریخی بویوک تحوللرکده کندیلرینی حاضرلایان عامللری وارددر . حقیقی تاریخ علمی ، هر دورده بویوک تحوللری حاضرلایان کیزلی عامللری بولوب کوسترمکله اولور . تاریخده یالکز حاله ، بورنرک دینه باقهرق حکملرده بولونق کفایت ایتز . بشری شیلری اساسندن آکلامق ایسته یلر مبدألره قادار چیقمه لی ، ملئرک اولدینی قادار پرنس لرکده عرف و عادت ، تمایل و سبیه لری مشاهده ایتلی ؛ برکله ایله عمومی اقبال و نکبتده خیر و شر حصه لری بولونان بوتون افراد تدقیق ایدیلریدر .

بوصورتله باشلایان تاریخ فلسفه سی اون سکزنجی عصرده دها فضله انکشاف ایده رک ترقی حقنده فکر بوروته نلر نقطه نظرلرینی آرتق یالکز فیزیک

و ریاضیه علملرینک ترقیه حصر ایتیه رک بشری واقع لک هیتت عمریمسید نظر مطالعه به آلفه قویلدیلر . چونکه بر طرفدن فیلولوژی عالملرینک مدنیت اصوللریله یایغه باشلادقلری تحریات ، دیگر طرفدن صنایع بورژوازیینک محافظه کارلق علیه دارلنی یعنی انقلاب حاضرلغی بشری بوتون مؤسسانک منشأ و تحوللرینی دها دقت و دها نفوذ نظرله اوکره مکی ایجاب ایندیر یوردی . بوندن بویله دوشونلر مفکره لری تاریخ ایله ده آیدینلاقی ایستور و علم ده نجه آرتق یالکز طبیعت علملری دکل برده بشری واقعه لک علمی یعنی تاریخ آکلاشیلوردی . شو حالده بوعصر ، طبیعت حقنده کی بیلکیلر مزدن ماعداتاریخی بیلکیلر مزیه ده انقلابی بر انتقاددن کچیره جکدی . بووظیفه یی اون سکزنجی عصر فرانسه سنده امثالی آندر بولونور بر ذکا ایله یابان متفکر ، (وولته ر) [۱۶۹۴ - ۱۷۷۸] اولدی . انکلتزه ، آلمانیا و اسویچره لرده یاشایان (وولته ر) ک متجسس ذکاسی بستانون آچیلشدی . (ویتو) نک آئرندن برقاچ سنه سوکرا «ملئرک روح و عرفلری» نام اثری (۱۷۹۶) ده انتشار ایتشدی . بو متفکر ، هر شیدن اول یاشادینی عصرک مفتونیدر و بوعصرک کلوب کچمش بوتون عصرلره فائق اولدیفته صار صیلماز برقناعتله مجهزدر . بوندن باشقه باشلادیفته نهالکله شاهد اولدینی عقل و عرفانک تمدن ایدیمی قدرته اک بویوک بر اعتمادله متجسدر . یکی بر فلسفه کتیرمه دیکی ایچون اوزرنده اک جوق تأثیر بر اقش اولان (لوق) و (نیوتون) لرک پرستشکاریدر . اوقادار که بولنردن اولکی علم و فلسفه لرده اونجه ذره قادار حکمت و شائی بر قیمت یوقدر . بشریت بر آزع دالت و نظام یوزی کورمشه اوده اون یدنجی عصر دن اعتباراً اولمشدر : «بر دفعه دها اعتراف ایتک لازمدر که ۱۴ نجی لوئینک بارلاق عصرینک باشلادینی زمانه کلنجه یه قادار بوتون تاریخ همان عمومیتله جنایتلر ، ده لیلکله و فلاکتلرله یوغورولمشدر . بولرک آراسنده بعضی فضیلتلر ، بعضی مسعود زمانلر کورولشه بولر بیابانلرده اوتیه بری به سر یلمش تک توك مسکله کیدر» دیمکله ماضی حقنده کی تلقیسی آچیقجه بیلدیر مشدر . یالکز زماننده شاهد اولدینی ترقیلرک بک یاقینده حصوله کلدیکنه ذاهب کورون (وولته ر) ، تماس ایندیکی بوتون مسئله لرده اولدینی کی بوراده ده سطحی قالمشدر . اساساً مفکره و دهاسنی حقیقت آرامق دن زیاده اشتیاقی شدله دویدینی عقل و عدالت سلطنتک ظفری اوغورینه وقف ایتش اولان بو انقلابی ناشری اولدینی کی کورمک لازمدر . بونک ایچون اثرلرنده جدی و درین برتبع آرامق یهوده در . هر نه حال ایه ، بزه مطلوب اولان اونک علمی قیمتک مناقشه سی اولمایوب زمانک اک نامدار بر محرری اولاسی اعتباریله ترقی حقنده کی فکر و مطالعه سیدر . بونک ایچون کندیسنی دیکله مکه دوام ایده لم : «اثرمک موضوعی ، روح بشرک تاریخی ایدی . بونک ایچون ده عرفلرک تاریخی یازمق و بالنتیجه انظار حکمایه برسورو وقعه لر ،

فتنه و فسادلر ، اختلال و جنایتلر عرض ایتک ایجاب ایندی .

«تاریخ بوصورتله آکلاشیلنجه خطا و خرافه لرک دور دور بر برلری تعقیب ایده رک حقیقی قوغدقلری کورولور . فقط انسانلر کندیلرینک بوبد بختلق و حماقت لوحه لری کورمکله بر درجه اولسون البته تنور ایدرلر . یالکز جمعیتلر فکرلرینی تصحیحه ، انسانلرده دوشونمکی اوکره مکه جوق زمان سوکراموفق اولیورلر .

کندی عصرینی ماضی ایله مقایسه ایده رکن «زمانز ، شارلمان دوری وحتی روما ایمپراطورانی زمانندن دها نفوسلی ، دها مدنی ، دها زنکین و دها منوردر» دیدکدن سوکرا بشریتی خرابیدن قورتاروب دائمی برترقیه مظهر ایدن شویله بر نسب اولدیفنی سویلر : «شارلمان دن زمانزه کلنجه یه قادار کچن (۹۰۰) سنه ظرفنده شاهد اولدیفمز یغما کرلک و تخریبات آراسنده نوع بشری کیزلیدن کیزلیه قورویان و تام بر خرابیدن قورتاران بر نظام محبتی کوروپورز» . (وولته ر) ، بوسطرلریله مستر برترقیه قانع اولدیفنی کوستردیکی حالده بونقطه اوزرنده دها جوق اصرار ایدوب ایضاحاتده بولونامسی ترقینک دوامی کوسترمکدن زیاده باربارلق و آنارشینک نتیجه لری و بولره قارشى ترقی مفکوره سنک مجادله و ظفرینی تصویر ایتک غایه سنی استهداف ایته سندندر .

هر انقلابی متفکر کی (وولته ر) ده ماضی به قارشى نه قادار استخفافکار ولاقید قالمشه اوزله دیکی عدالت و مسامحه کارلق سلطنتک بر آن اول کله سی ایچون ده اونستنده فضله جهد صرف ایتش واستقباله قارشى بک بویوک بر اعتماد بسله مشدر . اونک بوتون مفکوره سی ؛ حر ، منور و مدنی بر انسان تیپیدر . یالکز بومفکوره سنی بوتون انسانلره لایق کورمزه . چونکه بومظهریته بوتون انسانلر دکل ، یالکز کوچوک بر زمزه نائل اولابیلر قناعتده در . بوسیددن محدود بر زمزه خارجنده کی انسانلر اونک نظرنده دائماً جاهل ، قایا و خرافه پرستدرلر . زماننده بیله مفکوره سنک تحقیقی جمعیتک آنجق منور قسمنده کوردیکنه قانعدر . ترقینک حدود و منهاسی حقنده کی فکرینی ده شو جله ده خلاصه ایدر : «انسان ، تکمله مستعددر . بو حقیقتدن اونک تفسخ ده ایده بیله جکی استنتاج اولونش ! فقط بویله یاییله جفته نیچون دینه مش که انسان آنجق طبیعتک کندیسنه چیزدیکی نقطه به قادار تکمل ایده بیلیر ؟

مصطفی شکیب

